

FORMACIÓ DE PROFESSORAT I REFORMA DEL SISTEMA EDUCATIU

Aportacions a un debat urgent i (encara) obert

PISSARRA Nº 45
MARÇ 1988

Es fàcil establir un acord en relació a la formació dels mestres, des de les característiques del currículum fins a la perspectiva fonamentalment professional. Hi ha abundant bibliografia i se n'ha parlat molt. Tal vegada massa i s'ha actuat massa poc i amb fortes contradiccions. Partint de les experiències anteriors i de les aportacions teòriques prèvies, fa temps que aquest aspecte tan important del Sistema Educatiu s'hagués pogut plantejar adequadament i resoldre bé, si més no molt millor que com s'ha resolt aquests darrers anys. Per què, doncs, la formació dels mestres (i del professorat, en general,) constitueix, entre nosaltres, una assignatura pendent? Anem per parts, i fem una mica d'història.

Són moltes les variables que hi conflueixen tot complicant els plantejaments i retardant les solucions: correspondència diversos tipus de professorat/nivells educatius; tensió aspectes tècnics/aspectes professionals i laborals; confusió relativa al disseny curricular (duració, matèries, metodologies, formació pràctica, marc institucional, etc...); formes d'accés a la funció pública o al mercat laboral; diversos interessos corporatius; dubtes, contradiccions i irresponsabilitats de les diverses polítiques educatives dels darrers lustres, etc. etc...

Comprendre el que succeí l'any 1970 pot ésser molt útil per clarificar la situació i evitar errors semblants (i no afegir-ne de nous!!).

La Llei General d'Educació aprovada aquell any canvià les estructures del Sistema Educatiu, establint com a tronc comú i únic l'Educació General Bàsica de vuit cursos i assignant els tres darrers cursos (6è, 7è i 8è) al professorat d'EGB format a les Escoles Universitàries de Professorat (anomenades així des d'aquell

any i fins llavors Escoles Normals o Escoles de Magisteri) i especialitzat en una àrea concreta (per primera vegada s'introdueix la perspectiva d'especialització als estudis de Magisteri). El professorat sorgit de les Facultats (licenciats) veia minvat en uns cursos l'àmbit del seu exercici professional (el BUP començava als 14-15 anys), si bé podien presentar-se a les oposicions per al cos de Professor d'EGB.

D'aquesta forma es cometien, al menys, quatre errors considerables, a conseqüència dels quals quedà trastocada i desenfocada, fins ara encara, la formació del professorat bàsic.

Primer.-L'assignació dels cursos 6è, 7è i 8è d'EGB a professors formats a les Escoles Universitàries de Professorat fou incorrecta. Es feu per motius econòmics i per evitar descontent professional (justificat si no haguéssin estat reconeguts els drets adquirits). A la majoria de països aquest nivell és assignat a un professorat diferent del que imparteix els primers cursos de primària o bàsica.

Segon.-El Pla d'Estudis per a la formació del Professorat d'EGB de l'any 1971 (substancialment encara vigent) oblida la formació generalista dels mestres (que no significa saber fer un poc de tot sinó saber fer bé de mestre) subordinant-lo tot a l'especialització (Ciències, Ciències Humanes, Filologia i Preescolar) i suposant que l'exercici professional d'aquests diplomats se situarà a la Segona Etapa d'EGB (previsió que no correspon a la realitat si s'observen els procediments d'assignació de places). Per això, no es contempla una formació adequada per impartir la Primera Etapa, ara Cicles Inicial i Mitjà.

Tercer.- La funció de les Escoles Universitàries de Professorat quedà substancialment desvirtuada: mai no havien estat concebudes per a la for-

mació d'un professorat especialitzat com el que pretenia el Pla 1971, sinó per a la formació d'un professorat de tipus generalista com el que produïen el Pla de 1914, el de 1931 (anomenat Pla Professional) o el de 1967 (plans que, d'altra banda, coincideixen amb els períodes de més prestigi institucional i millor funcionament d'aquests centres). La tensió entre la perspectiva científicoculturalista i perspectiva didàcticoprofessional es deriva d'un equivocat plantejament institucional.

Quart.- La Llei General d'Educació de 1970 introdueix una altra variable desconeguda fins llavors i impensable a altres cossos de funcionaris públics: la titulació exigida per a l'accés al cos de Professor d'EGB., segons els articles 102 i 110, endemés de Diplomata en Professorat d'EGB, podrà ésser Diplomata universitari, Arquitecte Tècnic, Enginyer Tècnic o Llicenciat. Evidentment, aquests dos articles mai s'havien d'haver inclòs a la llei.

A partir d'aquestes reflexions (moltes vegades fetes durant els anys passats i, sovint, no preses en consideració per qui calia) i tenint en compte l'apartat 19 (de lectura i relectura obligades abans de debatre res!!) del "Proyecto para la reforma de la enseñanza. Educación infantil, primaria, secundaria y profesional. Propuesta para debate". M.E.C. 1987, titulat "Formación del Profesorado", poden resultar útils per al debat les següents propostes i suggerències (amb voluntat de síntesi i obertes a una consideració posterior):

1a.- El Professorat d'Educació Infantil (0-6 anys) i d'Educació Primària (6-12 anys) ha de rebre la seva formació mitjançant un currículum clarament professional i des d'una perspectiva generalista, de tres cursos de duració, inclòs un període de

pràctiques d'un any, El marc institucional propi seria fonamentalment l'Escola Universitària de Professorat (universitària, que quedi ben clar).

2a.- El Professorat d'Ensenyança Secundària (12-18 anys) ha de rebre la seva formació mitjançant un currículum especialitzat en una àrea determinada, des d'una perspectiva científica i psico-pedagògica, de cinc cursos de duració, inclòs un període de pràctiques d'un any. El marc institucional propi seria fonamentalment una Facultat / conjunt de Departaments. (S'haurien de tenir en compte els drets dels Diplomats en Professorat d'EGB en relació al primer cicle de Secundària (12-14 anys).

3a.- Es necessària una planificació de les necessitats de professorat. La situació actual es caòtica (la manca d'una adequada selectivitat d'entrada resulta absolutament negativa i és exponent del desinterès del M.E.C.) i creadora de confusió a l'hora d'ofereir alternatives (a classes de vuitanta s'hi fa qualsevol cosa menys un mestre).

4a.- L'accés a la funció pública i al mercat de treball ha de tenir en compte el currículum acadèmic i el període de pràctiques.

5a.- Es necessària una connexió entre formació inicial i formació continuada del professorat.

6a.- És urgent la requalificació o reciclatge del professorat de les Escoles Universitàries de Professorat

i dels Departaments que, d'una o altra forma. han de tenir responsabilitats de formació de professorat.

Tan necessària és l'atenció als aspectes concrets de la formació del professorat com al creació d'uns contextos adequats. Entre d'altres, cal que el M.E.C. concreti i expliciti la seva política de formació de professorat; cal que la institució universitària (i, per descomptat, els departaments) assumeixi adequadament la seva responsabilitat en aquest camp (la tradició haurà d'ésser, doncs, ben capgirada); cal crear a cada districte universitari una consciència de la importància i transcendència social de la formació del professorat, fins a l'últim detall (per exemple, en el disseny d'espais escaients. El projecte del nou edifici de l'Escola Universitària de Professorat ubicat al nostre campus universitari té en compte la seva funció?); cal connectar les institucions de formació de professorat amb l'Administració Educativa; cal que el professorat de tots els nivells del nostre districte universitari, ja durant la seva formació inicial, rebi la preparació necessària per poder impartir ensenyament de llengua catalana i en llengua catalana (els reciclatges de Llengua i Cultura Catalanes sols han d'ésser necessaris per als professors de plan anteriors); cal que tot aquest procés estigui fonamentat en una perspectiva d'innovació didàctica i en una convicció de l'absoluta necessitat de la participació real i democràtica de tots els estaments interessats.

Quan el M.E.C. faci públic el projecte amb les directrius dels plans

d'estudis per a formació de professorat, podrem analitzar i elaborar propostes més detallades, tot i que quedaran qüestions pendents (l'Estatut del Professorat, noves titulacions a nivell de diplomata, la definitiva estructuració del Sistema Educatiu (LOSE), la correcta institucionalització dels Centres de Pràctiques per a professorat de tots els nivells, la transferència de les competències educatives a la nostra Comunitat Autònoma, etc... etc ...).

Si ara no s'endevina bé i no s'aprofita l'avinentesa de la reforma del Sistema Educatiu per a plantejar i resoldre com cal la formació del Professorat (amb la responsabilitat que hi té ara la Universitat), s'haurà perdut una ocasió històrica i tots en serem responsables (per omissió o per comissió).

Al principi deia que l'acord teòric és fàcil i n'estic segur. El que falta, tal vegada, és la voluntat política -M.E.C., Universitat, diversos col·lectius- de dur a la pràctica l'acord (interessos diversos, afanys de protagonisme, prepotències i altres misèries a part).

La preocupació sincera per la qualitat de l'educació, per la dignificació de la professió docent, per la tasca del recobriment de la nostra cultura i pel progrés social, haurien d'ésser els eixos que permetessin dissenyar i dur a la pràctica un pla de formació de professorat que deixàs de banda, per sempre, antics error i constituís un camí per a l'esperança, tantes vegades perduda i tan necessària per a la nostra tasca d'educadors.

Tots els interessats, tant Centres Docents, Institucions i particulars, en rebre PISSARRA, podeu omplir la butlleta de subscripció.

NOM

DIRECCIO

POBLACIO

es fa subscriptor de la revista PISSARRA. Pagarà l'import (1200 ptes.) (4 números)

.....enviant gir postal o taló bancari barrat

.....per un rebut domiciliat a Banc o Caixa.....

Marcau amb una X la forma de pagament que us interessi.

Retallau i enviau aquest bolletí de subscripció a PISSARRA, c/ Vinyassa, no 14. 46080 Palma, i rebreu puntualment al vostre domicili la nostra publicació

Jaume Oliver i Jaume

